

Sygn. akt III USK 26/22

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania W. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle

z udziałem A. F.

o wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6
grudnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie

z dnia 21 września 2021 r., sygn. akt III AUa 289/20,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od odwołującej się W. D. na rzecz pozwanego
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 240 zł
(dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 21 września 2021 r. w sprawie z odwołania W. D. (dalej: płatnik składek) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle w przedmiocie wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, z udziałem A. F., na skutek apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 11 lutego 2020 r., (którym zmieniono zaskarżoną decyzję stwierdzając, że ubezpieczona A. F.

podlega ustawodawstwu polskiemu od 1 czerwca 2018 r. do 10 września 2018 r. i zobowiązując organ rentowy do wydania zaświadczenia A1 potwierdzającego, że w okresie od 1 czerwca 2018 r. do 10 września 2018 r. w stosunku do ubezpieczonej A. F. znajduje zastosowanie ustawodawstwo polskie), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołanie.

Od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł płatnik składek W. D.. Skarżąca zaskarżyła wyrok w całości i wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie oraz o zasądzenie „od płatnika składek na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych”. Skargę oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego: 1/ art. 13 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (dalej: rozporządzenie nr 883/2004) w zw. art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 kwietnia 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (dalej: rozporządzenie wykonawcze), przez jego błędną wykładnię, skutkującą przyjęciem, że praca marginalna to praca stała, ale mająca niewielkie znaczenie pod względem czasu, zajmująca także wyraźnie ponad 5% regularnego czasu pracy pracownika, podczas gdy prawidłowa wykładnia przepisów, znajdująca oparcie przede wszystkim w Praktycznym poradniku „Ustawodawstwo mające zastosowanie w Unii Europejskiej (UE), Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) i Szwajcarii”, prowadzić powinna do wniosku, że: „Praca o charakterze marginalnym to praca, która jest stała, ale [...] która zajmuje mniej niż 5 proc. regularnego czasu pracy”; 2/ art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 w zw. art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, przez jego błędną wykładnię, skutkującą ustaleniem, że praca marginalna to praca stała, ale mająca niewielkie znaczenie pod względem zysku ekonomicznego, z pominięciem jaką część całkowitego wynagrodzenia pracownika zysk ten stanowi, podczas gdy prawidłowa wykładnia przepisów, znajdująca oparcie przede wszystkim w Praktycznym poradniku „Ustawodawstwo mające zastosowanie w Unii

Europejskiej (UE), Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) i Szwajcarii”, prowadzić powinna do wniosku, że: „Praca o charakterze marginalnym to praca, która jest stała, ale [...] która stanowi mniej niż 5 proc, całkowitego wynagrodzenia pracownika.”

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała potrzebę wykładni art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 w zw. art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego w kontekście zaleceń zawartych w Praktycznym poradniku „Ustawodawstwo mające zastosowanie w Unii Europejskiej (UE), Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) i Szwajcarii”. W uzasadnieniu wniosku skarżąca podniosła, że Sąd drugiej instancji dokonał subsumpcji oceny pojęcia „praca o charakterze marginalnym” wyłącznie w ramach swobodnego uznania sędziowskiego, opierając się przy tym na doświadczeniu życiowym i potocznym znaczeniu kluczowych sformułowań. Skutkowało to całkowitym pominięciem precyzyjnych i powszechnie przyjętych zaleceń dotyczących dokonywania tego rodzaju analizy. Kwestia niewielkiego znaczenia pracy pod kątem kryterium czasu została co prawda rozstrzygnięta przez Sąd drugiej instancji po zbadaniu właściwych danych statystycznych, jednak mimo, że czas pracy w Polsce w spornym okresie stanowił według ustaleń faktycznych tego sądu 11,11%, regularnego czasu pracy pracownika, została ona uznana za marginalną.

Zdaniem skarżącej zaskarżone orzeczenie stoi w opozycji do stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażanego w analogicznych sytuacjach prawnych, gdzie wskazywano, że: „Praktyczny poradnik nie ma waloru wiążącego, niemniej wskazuje na pewną unijną praktykę wykładni [...] i z tego względu nie może być pomijany w procesie stosowania prawa, choćby ze względu na zasadę solidarności państw członkowskich” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r., II UK 100/14). W ocenie skarżącej rozstrzygnięcie przedstawionej kwestii, w szczególności przez usystematyzowanie kryteriów i zasad odstępstwa od nich, będzie miało istotne znaczenie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i

zasądzenie od płatnika składek na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr

2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Konieczne jest wykazanie przez skarżącego, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319).

Skarżąca nie wykazała potrzeby wykładni powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisów.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje pracę najemną (art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004), z zastrzeżeniem wynikającym z art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009, a mianowicie, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowania ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2021 r., I USK 108/21, LEX nr 3245333). Z dniem 28 czerwca 2012 r. do art. 14 rozporządzenia nr 987/2009 dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego dodano bowiem ust. 5b, zgodnie z którym „Praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem”. W uzasadnieniu wniosku o zmianę rozporządzeń nr 883/2004 oraz nr 987/2009 (COM/2010/0794) w zakresie zmiany art. 14 ust. 5 rozporządzenia nr 987/2009 przez wprowadzenie rozwiązania przewidzianego obecnie w

rozporządzeniu nr 987/2009, wskazano, że praca o dodatkowym i marginalnym charakterze, która pod względem czasu i osiąganego zysku jest nieznaczna, nie powinna być uwzględniana przy określeniu mającego zastosowanie ustawodawstwa na podstawie tytułu II rozporządzenia nr 883/2004; praca ta ma być nadal uwzględniana przy stosowaniu ustawodawstwa krajowego w zakresie zabezpieczenia społecznego. Ponadto wyjaśniono, że celem tej zmiany jest uproszczenie istniejących przepisów oraz uniknięcie możliwości niewłaściwego wykorzystania przepisów rozporządzenia nr 883/2004 odnoszących się do mającego zastosowanie ustawodawstwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., II UK 128/17, LEX nr 3373155).

Skarżąca w uzasadnieniu wniosku odwołuje się do Praktycznego poradnika „Ustawodawstwo mające zastosowanie do pracowników Unii Europejskiej, w EOG i Szwajcarii”, który wskazuje, że praca marginalna to praca stała, ale mająca niewielkie znaczenie pod względem czasu oraz zysku ekonomicznego, zajmująca mniej niż 5% regularnego czasu pracy pracownika i/lub przynoszącą mniej niż 5% jego całkowitego wynagrodzenia. Sąd Najwyższy, w innym kontekście prawnym, zwracał już uwagę na to, że Poradnik ten może okazać się pomocny w interpretowaniu spornych zagadnień, lecz nie ma mocy prawnej (zob. wyrok w składzie siedmiu sędziów z dnia 18 listopada 2015 r., II UK 100/14, OSNP 2016 nr 7, poz. 88), co zauważa zresztą sama skarżąca. Stanowisko to podzielone zostało przez Sąd Najwyższy również w wyroku z dnia 16 stycznia 2019 r., I UK 392/17 (LEX nr 2607294).

W związku z powyższym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. i art. 108 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.